

Severský holštýn

Skutečná plodnost, odolnost zvířat při zachování vysoké produkce mléka

inzerce Jménem firmy Plemko s. r. o. bych především vám, chovatelům, ale i široké odborné veřejnosti chtěl představit firmu Vikinggenetics. Dnešní obchodní název firmy vznikl při spojení chovných cílů Dánska, Švédska a Finska v roce 2010. Počtem každoročně testovaných býků, který přesahuje hranici 500, a prodejem přes čtyři miliony inseminačních dávek se tato firma řadí mezi největší chovatelská sdružení na světě.

Nejenom severský holštýn, ale další severská plemena, jako je například plemeno švédské červené, ayrshire a jersey jsou dlouhá desetiletí šlechtěna jiným směrem, než je zvykem. V tomto článku se chci věnovat především severskému holštýnu, který je v České republice prakticky neznámý, a rád bych objasnil důvody, proč patří mezi celosvětovou špičku genetiky tohoto plemene.

Punc unikátnosti

Výběr býků nejenom podle produkce, ale i podle zdraví, respektive odolnosti organismu, je v severských zemích realizován déle než 30 let. Toto společně s vysokým počtem hodnocených dcer na býka a precizně propracovaným národním systémem kontroly užítkovosti zajišťuje chovateli spolehlivá data a zabezpečuje severskému holštýnu

punc unikátnosti. Velmi důležitým faktorem při formování celého konceptu Vikinggenetics byla ustálenost podmínek prostředí ve všech třech zemích, srovnatelná výše produkce a dlouhodobě podobný chovný cíl. Z tohoto důvodu nebyl problém sestavit jednotný selekční index NTM (Nordic total merit). Tento výborně sestavený index má za cíl maximalizovat zisk chovatele.

Národní systém kontroly užítkovosti

Drtivá většina krav je v severských zemích zařazena do systému kontroly užítkovosti a testace. Léčba zvířat a předpis preparátů jsou v rukou veterinářů, kteří jsou povinni pečlivě a individuálně hlásit všechna

onemocnění a léčby do systému KU. Tento systém hlášení je velmi přísný a ochota spolupráce tamních chovatelů je obdivuhodná. Velikost populace a loajalita farmářů umožňují masivní rozsah testace, díky které lze skutečně šlechtit. Za dlouhá desetiletí nasbíraná data dokazují, že při splnění určitých podmínek lze úspěšně šlechtit i na znaky s nízkou heritabilitou. Například dědivost „zdravotních“ vlastností je ještě mnohem nižší než u znaků určujících produkci mléka. Z tohoto důvodu je nutný minimální počet hodnocených dcer u Vikingů 150 až 200. V dnešní době, kdy se jiné programy musí spokojit s 60 nebo 70 dcerami, je to velké číslo. Kombinace přímo hodnocených parametrů spolu s vy-

sokým počtem hodnocených dcer se ukazuje jako jediná možná cesta pokroku u nízko dědivých znaků.

„Nejziskovější kráva je taková, která není vidět. Má průměrnou produkci mléka, netrpí záněty vemene, nemá problémy s končetinami a zabřezáváním. Právě na toto je zaměřen Nordický index NTM – jde o celkový zisk, ne o ten momentální!“

Nordický index (Nordic Total Merit) – NTM= základ úspěchu

Klíčový je NTM selekční index, který dokonale kombinuje znaky snižující náklady se znaky zvyšujícími zisk. Právě na celkový zisk je zaměřen celý šlechtitelský cíl. Cílem je mít dojnice se skvělou plodností, vysokou mléčnou produkcí, funkčním utvářením zevnějšku, zdravými končetinami a vemene odolnými vůči klinickým mastitidám. Nordický selekční index zahrnuje přes

D Mason NEO-144 (Mascol x Oman Justi)

D Mason NEO-144 (Mascol x Oman Justi)

50 znaků, z nichž některé nenaleznete nikde jinde na světě.

Skutečná plodnost dcer

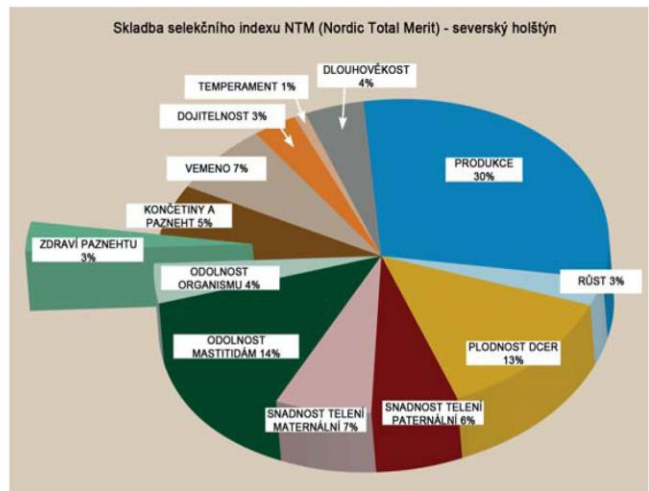
Asi každý zkušenější chovatel si je vědom toho, že se stoupající mléčnou produkcí klesá plodnost. Pokud není plodnost zásadním selekčním kritériem a pokud je selekční tlak směřován na zevnějšek a produkci, geneticky vázaná schopnost oplození prudce klesá. Plodnost dcer býka je v severských zemích sledována od roku 1972. Je posuzována jako komplexní znak, přičemž se hodnotí devět kritérií. Mezi plemeníky se nalézají i tací, kteří mají ve znaku plodnosti dcer dvě a více směrodatných odchylek, jsou tedy mezi nejlepšími 2,5 procenty populace v tomto znaku. Jejich dcery pak zabřezávají velmi snadno. Díky cílenému tlaku na šlechtění plodnosti dcer se v severském holštýnském plemeni již obrátily trendy v plodnosti pozitivním směrem.

Skutečné zdraví paznehtu

Zdravé paznehty významnou měrou ovlivňují dlouhověkost krav, a tím i celou ekonomiku chovu. Utváření končetin podle lineárního popisu se skutečným zdravím paznehtu souvisí jen málo, jak dokazují dlouho shro-

S Ross NGA-654 (Chassee x T Funkis)

mažďované údaje (1 200 000 záznamů veterinářů a paznehtářů od roku 1972). Na základě těchto skutečností ve Vikingu přistoupili k celoplošnému sběru dat a od srpna 2011 je tato vlastnost samostatně zahrnuta do NTM indexu. Nejde tedy pouze o „slepé“ vybírání byků – zlepšovatelů, utváření končetin podle exteriérových hodnot. Jedná se o plemennou hodnotu vypočtenou podle skutečného výskytu onemocnění paznehtu. Takto nesmyslí žádná jiná šlechtitelská firma na světě!

Skutečná odolnost vůči klinickým mastitidám

Vysoké počty somatických buněk a záněty vemene mají jasně negativní vliv na celkový zisk chovatele. Jde nejen o náklady na léčbu, ale i o ztráty produkce, nehledě na vyšší náklady na obnovu stáda. V severském programu šlechtění jsou data o výskytu klinických mastitid (hlášení veterináře) klíčovou věcí, zatímco jiné programy jsou nuceny brát jako hlavní prekursor mastitid počet somatických buněk. Ve skandinávských zemích

díky pečlivé evidenci zdravotních problémů vemene došlo k zásadnímu snížení výskytu klinických mastitid u holštýna. Z tohoto důvodu je do selekčního indexu NTM výrazným způsobem zahrnuta odolnost vůči skutečným klinickým mastitidám.

Závěr

Doba, kdy se šlechtí pouze na zevnějšek a produkci s malým důrazem na funkční znaky (není k dispozici dostatečný počet dcer), musí skončit. Dnes nám již zisk za mléko nezaplatí náklady na udržení dojnice ve stádě. Dlouhodobá a velmi precizně prováděná selekce výše popisovaných znaků na vysokém počtu dcer po jednotlivých býčích je zárukou, že severští chovatelé jdou správným směrem. Vysoká produkce mléka spolu s vynikající odolností zvířat především vůči nemoci končetin a vemene je to, co dokáže zlepšit ekonomiku každého chovu. Ve světě ekonomiky chovů je další šlechtění na „krásu“ neudržitelné. Zásadně důležité jsou funkční znaky a zdraví zvířat. Do budoucna bude systém Vikinggenetics jen stěží hledat konkurenta. Plemko s. r. o. vám prostřednictvím Vikinggenetics umožňuje čerpat z této studnice genů. V případě jakéhokoliv vašeho zájmu či dotazu mne prosím kontaktujte. *

Ondřej Ryba, DiS., šlechtitel
Plemko s. r. o.
www.plemko.cz
e-mail: ryba@plemko.cz

„Severský holštýn má po Izraeli druhou nejvyšší produkci mléka na světě.“

	Průměrná užitkovost kg mléka (% T/B)		
	Dánsko	Švédsko	Finsko
Holstein	9 576 (4,1/3,4)	9 736 (4,1/3,4)	9 464 (4,0/3,4)
Jersey	6 680 (5,9/4,1)	6 755 (5,8/4,0)	–
VikingRed	8 761 (4,3/3,5)	8 741 (4,4/3,5)	8 631 (4,3/3,5)
Red Holstein	8 507 (4,3/3,4)	–	–
SKB/Finncattle	–	5 477 (4,4/3,5)	6 243 (4,4/3,5)
SCC	210 000	180 000	125 000
Velikost stáda průměr	150	65	30